

Előfizetési díj:

Egész évre	4 kor. 80 fill.
Fél évre	2 „ 40 „
Negyed évre	1 „ 20 „

Megjelenik minden hó 1. és 15. én.

Egyes szám ára **20** fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

VII., Csömöri-út 28. szám,
ahova mindennemű levelezések és egyéb küldemények
intézendők.

Szabad a vágány: — előre!

„Szegény embert még az ág is huzza” — mondja a magyar közmondás, de nincsen olyan vastag ág ezen a teremtet világon, hogy letörni ne lehetne, ha erre a munkára mindnyájan szövetkeznek, akiket tépdés-szaktat az ág tüskéje-tövisé.

Belátták ezt már mindazok, akiknek elviselhetetlen a helyzetük és a munkálkodó tömegek egyre erősebben szervezkednek széles világon, szervezkednek a vasutasok is és már minálunk, Magyarországon is megindult erőteljes kezdéssel a szervezkedés az elnyomottak legelnyomottabbjai, a vasutasok között.

Ami érthető is. Mert ha valahol helye van az erélyes védekezésnek és ha valahol szükséges a daczos tömörülés, ha valahol életkérdés a közös harc a közös elnyomatás és kizsákmányolás ellen, úgy a magyar vasuti munkásoknál és alkalmazottaknál az.

Ami az egész ország munkálkodó népét bántja, az a vasutasok baja is: a legkönyörtelenebb gazdasági kizsákmányolás és elnyomatás. De ezenfelül olyan sok rendkívüli és kivételes bilincs görnyeszti rabigába a vasutast, hogy helyzete páratlannak mondható összes munkástestvéreink között.

Páratlan a vasutas munkája veszélyesség dolgában; alig van foglalkozási ág, amely olyan idegromboló, lelketölő volna, mint a vasutasé; páratlan a vasutas helyzete az egyéni szabadság terén is, mert amíg a többi munkástestvéreinknek legalább panaszkodniok szabad, legalább módjukban áll — úgy, ahogy — közös érdekeik istápolására egyesülniök, a közös védelem előkészítése és szervezése céljából gyülekezniök, a vasuti munkást és alkalmazottat megfosztották az egyesülési és gyülekezési szabadság legutolsó foszlányától is. A vasutas egyéni szabadságát belefojtották a „hivatalos ut”-nak nevezett pocsolyába. A vasutas nemcsak akkor rabszolga, ha munkahelyén van, de rabszolga akkor is, ha nincs munkában és szolgálatban, bilincseit kénytelen magával cipelni mindenkor és mindenhol.

És hogy a vasutas rabszolgasága egészen teljes legyen, hogy teljesen el legyen zárva a szabad mozgás levegőjétől és világosságától, lépten-nyomon ólálkodik utána orgyilkos éberséggel a legczudarabb és legraffináltabb spiczli-rendszer. Ha a magyar vasutak urai a vasuti üzem lebonyolítását olyan páratlan

leleményességgel és a legkisebb részletre kiterjedő pontossággal szervezték volna, mint a spiczli-rendszert, akkor a magyar vasutak első helyen állának a világ összes vasutai között. Minden műhelynek, minden hivatalszobának megvan a maga külön spiczlije, aki les, ólálkodik, szaglál, denuncziál, hazudik, rágalmaz, egzisztenciákat tesz tönkre, csak hogy bebizonyítsa hasznavehetőségét és előbbrejusson azon a létrán, amelyet megnyitnak számára „jó szolgálatai”.

Szomorú, sötét kép ez, de minden vonása hű és igaz. A magyar vasutas ezer sebből vérzik, ezer a baja, szenvedése, de nem védekezhet, mert semmi szabadsága nincsen, és nem panaszkodhat, mert nyomában a besugó.

Ilyen viszonyok közepette, amikor a vasutas helyzete kétségbeesítőnek látszott és seholsem mutatkozott ut a kibontakozásra és menekülésre, indult meg három hónappal ezelőtt a vasuti munkások és alkalmazottak lapja, a **Magyar Vasutas**.

Mint a szárazságtól tikkadt föld a termékenyítő esőt, úgy fogadták a vasutasok tizezt ezrei ezt a lapot, mely rövid három havi fennállása után is már ezer meg ezer vasutas szeretetét és bizalmát vivta ki magának önzetlen és rettenthetetlen munkája révén.

A **Magyar Vasutas** nem magánvállalat, hanem a vasutasok tulajdona, akik megbizottai által korlátlanul rendelkeznek a lap fölött. Vasutasok adják ki ezt a lapot, vasutasok írják vasutasoknak és vasutasokról.

Célja a **Magyar Vasutas**-nak nem az, hogy jövedelmet hajtson a tulajdonosának, hanem az, hogy szószólója legyen azoknak, akikbe furfanggal és erőszakkal belefojtották a panaszló szót, védelmezője legyen azoknak, akiknek eddig egyedüli erejük az igazságuk volt.

Hogy milyen becsületesen és eredményesen szolgálja hivatását a **Magyar Vasutas**, azt már a lefolyt három hó is meggyőzően bizonyítja. Ami panasz eddig a vasutas-szivek mélyében rejtőzött, azt a napvilágra hozta a Magyar Vasutas; gyűjtötte az elnyomatást és kizsákmányolást jelző fekete sugarakat; hangot adott azoknak, akik addig némán szenvedtek, és messzehallhatón, érthetően beszélt azok helyett, akik addig szótlantul tűrték megalázó helyzetüket.

A **Magyar Vasutas** az egyetlen igazi szócsöve a vasuti munkásoknak és alkalmazot-

taknak. Amit a Magyar Vasutas mond, azt a vasutasok mondják, amikor a Magyar Vasutas vádol és követel, a vasutasok vádjait és követeléseit képviseli. Tudják ezt mindenütt, tudják az igazgatósági irodákban és a miniszteri hivatalokban is s ezért a *Magyar Vasutas szavai kellő nyomatékkal bírnak nemcsak lent, hanem fönt is, és az apró zsarnokok egész csapatának sikerült már eddig is a szarvát letörnie.*

A kinevezettek erőszakosan letört sztrájkja óta már a hivatalnokok, altisztek és szolgák körében is nagy azoknak a száma, akik a Magyar Vasutasban látják képviselőjüket és védőbástyájukat s akiket a multak keserű tapasztalatai arra a meggyőződésre juttattak, hogy csak akkor mozdíthatják elő eredményesen érdekeiket, ha az összes vasuti alkalmazottak, kinevezettek és munkások egyaránt, vállelve, egy testté tömörülve harcolnak.

A kinevezetteknek épp oly kevésbé van gyülekezési és egyesülési szabadságuk, mint a vasuti munkásoknak, őket épp úgy guzsba köti a spiczli-rendszer, mint a munkásokat, a *Magyar Vasutas pedig pótolja a gyülekezési és egyesülési szabadságot és mosolyogva játszsza ki a kémrendszert* mindaddig, míg nem sikerült kivívni a vasutasok számára a teljes mozgási szabadságot.

Hogy a nyugbérintézmény végre megvalósult, abban is legfőbb érdeme van a Magyar Vasutasnak. Nevetségesen silány, bünyösen szűkkeblű az, amit az a nyugbérnek nevezett tákolmány nyújt, de még ezt sem adták volna meg és istenitélet-napjáig hitegették volna a vasutasokat, ha a Magyar Vasutas erélyesen nem reklamáta volna a nyugbérintézményt. És a Magyar Vasutas jövődöbeli feladatai közé fog tartozni első sorban az, hogy ebből a korcszülötéből tisztességes intézményt csináljon.

Sok és fontos teendő vár ezenkívül még a jövőben a Magyar Vasutasra.

Meg kell teremteni, ha törik, ha szakad, a *Vasutasok Országos Szövetségét*. Legyen otthona, tüzhelye, szervezete a magyar vasutasoknak is, aminthogy megvan minden művelt országban. A Szövetség megteremtésének előmunkálatait a Magyar Vasutasnak kell végeznie és addig, míg a Szövetség megalakulhat, a Magyar Vasutasnak kell a szervezetet helyettesítenie és az összekötő kapcsot képeznie a vasutasok között.

Ne legyen vasuti munkás, ki nem előfizetője a Magyar Vasutasnak! 30

Javitani kell a vasuti munkások gazdasági helyzetén, amely szégyenteljes és emberhez nem méltó. A hivatatokok, altisztek és szolgák fizetésrendezése megtörtént már; nem kielégítő ugyan és sok irányban csak porhintés a közvélemény szemébe, de megtörtént. A vasuti munkások munkaviszonyainak rendezését követelő memorandum azonban már egy év óta föl van terjesztve és a vasutasok ügyeit intéző urak még a fülük-botját sem mozgatják. Ezen is segíteni fog a Magyar Vasutas és majd mozgásba hozza azokat az exczellenciás füleket.

Folytatni kell azután a *tisztozás* nehéz, nagy munkáját. Olyan sok alávalóság és jellemtelenség élösködik a vasutasok testén, hogy Herkules-munkára lesz szükség, míg azoktól megszabadulunk, a seprű szerepére pedig büszkén vállalkozik a **Magyar Vasutas**.

Szükség van továbbá a *fölvilágosítás* munkájának a folytatására. Erőt, öntudatot, tudást kell önteni a vasutasok ezreibe, hogy nyílt elmével és erős lélekkel csatásorba álljon mindegyikük és mindegyik megtegye kötelességét a kenyérért és szabadságért folyó harcban.

Ezt akarja és ezt fogja a **Magyar Vasutas** céljának és hivatásának tartani. Ezért küzdött eddig is és ennek fogja szentelni jövőben is minden sorját, minden betűjét. Egyenesen, őszintén, becsületesen fog a **Magyar Vasutas** a jövőben is a megkezdett uton haladni, meg nem tántorítva a hízélgéstől és meg nem félemlítve az üldöztetésektől.

Minden egyes vasuti munkás és alkalmazott gondoljon azonban arra, hogy a Magyar Vasutas munkája csak akkor lehet eredményes, ha az összes vasutasok zászlaja alá sorakoznak, ha mindazok beállanak a csatásorba, akiknek az érdekében a *Magyar Vasutas* küzd ernyedetlen kitartással.

A győzelem akkor lesz végleges, a siker akkor lesz biztos, ha egyre szaporítjuk a

Magyar Vasutas előfizetőinek és olvasóinak táborát.

A lefolyt három hó nehéz harcokkal járt, de szép eredményeket is szült; hozzon a a jövő még nagyobb harcokat, de hozzon végleges győzelmet!

Szabad a pálya: — előre!

Négy sztrájk.

I.

A sztrájk régibb keletű, mint a modern munkásmozgalom. Nem a zsidók kivonulására Miczraim országából és nem is a római plebs munkamegtagadására és a Mons saceren való táborozására gondolunk, hanem újabb keletű sztrájkokra, munkabeszüntetésekre, melyek már a kapitalisztikus gazdasági rend keretében folytak le. Szívtető nyomor és embertelen kizsákmányolás a munka beszüntetésére kényszerítettek néhol munkásokat már akkor, amidőn osztálytudatos munkásmozgalomról még szó sem lehetett.

Sőt a modern munkásmozgalom első kezdetiben nem is mindig rokonszenvezett a sztrájk fegyverével. Ismeretes dolog, hogy a Lassalle által megindított németországi munkásmozgalom határozottan elítélte a gazdasági harcokat, sőt egyidejűleg még a gazdasági szakszervezkedéssel szemben is elutasító álláspontot foglalt el.

Azóta azonban a sztrájk bevonult a szervezett munkásság fegyvertárába és azok között a fegyverek között szerepel, amelyek *bizonyos előfeltételek mellett* alkalmasak a munkások helyzetén javítani és nemcsak anyagi, hanem erkölcsi előnyök kivívására is használható fegyverül szolgálnak.

Csak úgy mellékesen említjük itt meg, hogy a sztrájk alkalmazásának területe nemcsak a mindennapi értelemben vett munkásosztályra szorítkozik. Volt már tanítók

sztrájkja, katona-sztrájk, hivatalnokok, ügyvédek sztrájkja és csak néhány hét előtt ért véget Németországban egy nagyszabású orvos-sztrájk. A sztrájk alkalmazásának területe annyira terjedt, hogy képzelhető már ott is munkabeszüntetés, ahol munkáról szó sincs.

De terjedt a sztrájk területe más irányban. A munkásság szervezetével lépést tartó szolidaritás, nemkülönben a tőke nemzetközi szolidaritása és szervezete érthetővé teszi, hogy egyes műhelyek és gyárak helyett egy adott foglalkozási ág munkásai sztrájkolnak az egész városban vagy az egész országban. Az sincs kizárva, hogy egy szakma munkásai több országban egyszerre sztrájkolnak és például a szénbánya-munkások nemzetközi kongresszusai komolyan tárgyalták annak az eshetőségét, hogy az egész föld kerekességén egyszerre szüntetik be az összes szénbányászok a munkát.

Emellett az is előfordult már gyakorlatilag és elméletileg is mélyreható megfontolás és vita tárgyát képezte, hogy egy város vagy ország összes munkásai, az összes munkásszakmák egyszerre szüntetik be a munkát. Ilyen *tömeges* sztrájkok Spanyolországban, Barcellonában, Bilbaóban igen gyakoriak, de voltak Franciaországban, Ausztriában (Trieszt), Belgiumban (az egész országra kiterjedő) és Németalföldön is.

Vannak, akik a munkásosztály fölszabadításának a művét ilyen *általános sztrájktól* várják és azt remélik, hogy ha az összes foglalkozási ágak munkásai az egész országban egyszerre kimondják a sztrájkot, ezzel könnyűszerrel kiemelhetik a kapitalisztikus gazdasági rendszert a sarkából és véglegesen fölszabadíthatják a munkát a tőke rabigája alól.

Mintegy tíz évvel ezelőtt a szervezett munkásság körében igen tanulságos vita tárgyát képezte az általános sztrájk lehetőségének és célszerűségének kérdése. A vitából az osztálytudatos munkások nagy több-

TÁRCZA.

Munka nélkül.

Írta: Zola Emil.

I.

Mikor a munkások reggel a gyárba érkeznek, a műhely hideg, sötét és szomorú, mint egy omladék. A nagy teremben leglátul néma a gép, vékony karjai és kerekai mozdulatlanok. Csak növeli a nyomasztó bánatot e házban, melynek máskor ő a lelke és dobbanó szíve a munkálkodó óriásnak.

A gazda lejön kis szobájából és szomorúan mondja a munkásoknak:

— Ma nincs dolog... Megrendelések nem érkeznek többé; sőt mindenfelől visszavonják azt is, a mi eddig volt. A nyakamon marad minden. Nagyot vártam deczembertől, mert deczember máskor a legnagyobb munka hónapja. És most tönkretétellel fenyegeti a legkiválóbb czégeket is... Mindent abba kell hagyni...

Es mikor látja, hogy a munkások egymásra néznek, félve a hazatéréstől, a holnap éhségtől, halkabban folytatja:

— Esküszöm, hogy nem vagyok önző... Az én helyzetem is rettentő, talán rettentőbb, mint a maguké. Egy hét alatt ezer frankot vesztettem. Ma meg kell szüntetnem a munkát, hogy az örvény ne legyen még mélyebb; s a tizenötödiki lejáratra nincs egy árva batkám. Látják, mint jóbarát beszélek, nem titkolok el semmit. Holnap talán már rám

jönnek a végrehajtók. De ez, ugy-e, nem a mi hibánk? Mi küzdöttünk a végsőig. Én segíteni akartam magukon, de nem lehet, magam is tönkre jutottam; nincs többé megosztani való kenyérem.

Aztán kezét nyújtja nekik. A munkások némán szorítják meg. Néhány percig még mozdulatlanul, összeszorított ököllel nézik immár hiábavaló szerszámaikat. Máskor csikorgott a sok ráspoly, az üllőn tánczoltak a kalapácsok; most mintha minden aludnék a megsemmisülés porában.

A jövő héten husz, harmincz család nem fog enni. A gyárban dolgozó asszonyoknak könybe lábadt a szeme. A férfiak igyekeznek erősebbek lenni. Bátran viselik magukat; hiszen Párisban senki sem halhat éhen.

És a munkások egyenként mennek el; torkukat szorongatja valami, szívük dermedt, mintha halottas szobából jönnének. A halott a munka, a nagy, néma gép, melynek váza oly sötét a homályban.

II.

A munkás ki van dobva az utcára. Egy álló hétig járt-kelt és nem kapott munkát sehol. Bekopogtatott minden ajtón, kínálta karját, kínálta kezét, kínálta egész valóját minden dologra, a legundokabb, a legnehezebb, a legöldöklőbb dologra. Nem kellett sehol.

Erre a munkás ajánlkozott, hogy fele bérért dolgozik. Megint nem hallgattak rá. Félig ingyen csak nem fogadhatják föl. Nincs munka! Mint lélekharang kong ez a két szó

a padlásszobákban. A rémület megdermesztett mindent s a tőke, a gyáva tőke elbujt.

A hét végén a munkás, még egy kétségbeesett kísérlet után, lassan, üres kézzel, s nyomoruságtól összetörve tér hazafelé. Esik. A sáros Páris oly szomorú az este. A munkás csak megy, megy a záporban; nem érzi, hogy bőrig ázik. Csak az éhség bántja. Megáll, hogy mentől később érjen haza. A Szajna hidján kihajlik a korláton. A megdagadt folyó zugva hömpölyög. A fehér habok eltépődnek a hid egy pillérén. A munkás még jobban kihajlik, a vizek rohannak alatta és szilajon hívják. De az ember azt gondolja magában, hogy az gyávaság lenne és odébb megy.

Az eső elállt. A gázlángok ragyogtak az ötvösök kirakataiban. Ha a munkás bezuzna egy üvegtáblát, egy fogásra annyit markolhatna ki, hogy esztendőig elég lenne kenyérre. A vendéglők fehér csipkefüggönyei mögött látja az embereket, akik esznek. Odább siet, kiér a külvárosba és elmegy a pecsenyesütő-, a hentes- és pékboltok mellett. Látja az egész nyalánk Párist.

Felesége és kis leánya reggel sirt, hát megígérte nekik, hogy este kenyeret hoz haza. Most mindig csak azon töri a fejét, hogy mit fog otthon mondani, mivel fogja őket türelemre bírni. Nem lehetnek el tovább eleség nélkül. Ő maga még hagyján; de felesége és a kis leány igen gyöngé.

Egyszerre az jut eszébe, hogy koldulni fog. De mikor egy hölgy vagy ur halad el mellette s nyújtani akarja kezét, karja megmerevedik, torka összeszorul. Ott áll az út-

sege által elfogadott álláspontként az elborodott ki, hogy egy igazán általános sztrájk, olyan sztrájk, amely az egész művelt világra kiterjed és amelyben az összes foglalkozási ágak összes munkásai részt vennének, nem igen lehetséges. Ha pedig lehetséges volna, ha a szervezkedés, a fölvilágosítás belevonta volna körébe az egész kultur-világon az összes szakmákat és olyan erélylyel és öntudattal ruházta volna föl az összes munkásokat, hogy mindannyian csatlakoznának a sztrájkhoz, akkor az általános sztrájk meg éppen *fölösleges* volna, mert akkor a cél tudatos munkásság olyan hatalmat képviselne, amely csekélyebb erőmegfeszítéssel érhetne el mindent.

Szótartotték ebben a vitában azt is, hogy tulajdonképpen nem is volna szükség az összes szakmák sztrájkjára, hogy az egész gazdasági élet szüneteljen. Elég volna, ha három munkaág szünetelne teljesen, mert ezzel megbénulna minden egyéb munka és gazdasági élet. Ez a három foglalkozási ág a *világítási, élelmezési és közlekedési* szakma.

Ha ma, amidőn a világítás majdnem mindenütt centralizálva, amidőn a közlekedés világüzem lett és a közlekedés nem apró üzemekből, hanem egy nagy, szervezett egészről áll, ha ma ez a három munkaág szünetel, szünetelni kell minden más munkának is, sőt ha ennek a három foglalkozási ágának a sztrájkja soká tart, az végveszedelmet jelenthet az egész társadalmi életre.

A három foglalkozási ág közül kétségtelenül a legfontosabb a *közlekedés*. Ha a közlekedés fennakadás nélkül funkcionál, a világítási és az élelmezési munka szünetelését még úgy-ahogy lehet ellensúlyozni. De a közlekedési munka szünetelése nem ellensúlyozható semmivel sem.

A közlekedés eszközei között pedig minden modern államban a legelső helyen áll a *vasút*. Amit tehát megelőzőleg a közlekedési munka szüneteléséről mondtunk, az

csorbitatlanul áll a vasuti sztrájkra. Az összes sztrájkok közül a *legerősebb hatásaiban és következményeiben a vasuti sztrájk* és az eddig lefolyt vasuti sztrájkok lefolyása és következményei a tanulságok egész kincstárát rejtik magukban.

Már maga az a körülmény, hogy a vasutak óriási tökélet képviselnek, tehát a vasut tulajdonosai — legtöbb esetben hatalmas részvénytársaságok, sok esetben a leghatalmasabb részvénytársaság: az állam — rengeteg befolyás és erő fölött rendelkeznek, jelzi a vasuti sztrájk jelentőségét. Óriások harca ez, nem törpék viaskodása.

Kivételes helyzetet teremt a vasutakra nézve az is, hogy a vasutak tulajdonosa vagy maga az állam, összes hatalmi eszközeivel, vagy azok a nagytőkés részvényesek, akik közvetve vagy közvetlenül a politikai hatalom birtokában vannak. Hogy mennyire kivételes helyzetben vannak a vasuti munkások (a legtagabb értelemben véve), kitűnik abból is, hogy még olyan országokban is, mint Franciaország, Németország, ahol a többi szakma munkásai törvényesen biztosított sztrájkjoggal bírnak, ettől a jogtól a vasuti munkások megfosztattak.

Nálunk törvényes egyesülési joga (Coalitionsrecht) a munkásoknak nincs, itt tehát különbség vasuti munkás és egyéb munkás között nincs. Azonban az *iparfelügyelet* terén kivételt nálunk is képeznek az állami üzemek munkásai. Helyénvaló lesz talán itt idéznünk *Mandello* egyet. tanárnak egy jogi lexikonban e tárgyról mondott következő ítéletét:

„Ha a fejtegetések után egész röviden a magyar iparfelügyelet intézményét vesszük szemügyre, azt csak azért tesszük, hogy a *mindlunk névleg meglevő intézmény szociálpolitikailag ne téveszsen meg senkit*. Az ipartörvény az 1893-as törvényen alapuló magyar iparfelügyelet *külföldi intézménynek névleg átültetése, meghamisított tartalommal*. Ami iparfelügyelőink nemcsak hogy sokkal

kevesebben vannak, mintsem hogy tőlük az összes telepek évi egyszeri megvizsgálását várni lehetne, de a törvény rendelkezései szerint ők nemcsak a munkások érdeke, de a vállalkozói érdek-megvédésére is hivatvák. A vállalkozók iparfejlesztési támogatása azonban oly heterogén a munkásvédelmi iparfelügyeletről, hogy ugyanazok a közegek erre nem képesek. De az iparfelügyelőinknek a telepekre való belépési joga is oly tökéletlen, rendelkezési és büntető hatalmuk pedig semmi, illetőleg tisztán a miniszterhez való előterjesztés jogából áll. **Az a tény pedig, hogy a pénzügyminiszterium alá tartozó vállalatok eleve kivételtek az iparfelügyelet alól, szégyenfoltját alkotja a magyar munkástörvény történetének.**“

Az állam és a nagytőkések eleve iparkodtak körülzárni tilalomfálakkal és jogfosztással a vasuti munkásokat, nehogy eszüikbe jusson a sztrájkhoz folyamodni.

Jelentős tényező a vasuti sztrájk elemzésénél az a körülmény, hogy a vasuti szolgáltatást teljesítő közölt szokásban, műveltségben, életfelfogásban óriási a különbség és e foglalkozási ágban sokkal nehezebb az érdekelteket egy gondolat körébe, egy tervszerű akció szolgáltatába hozni.

Ha még főlemlítjük, hogy az egész gazdasági élet milyen erős szálakkal van hozzátartozva a vasut működéséhez, tehát az egész közvélemény mennyire érdekelve van egy esetleges vasuti sztrájknál és milyen erős befolyást gyakorolhat ez a közvélemény a sztrájk befolyására, végig mentünk azokon a főbb szempontokon, amelyek egy vasuti sztrájknál tekintetbe jönnek.

Jelentékenyebb vasuti sztrájk eddig Európában négy volt: Németalföldön, Olaszországban, Svájcban és legutóbb Magyarországon.

Következő cikkekünkben sorra vesszük ezeket a harcokat és iparkodunk leszűrni belőlük azokat a tanulságokat, amelyeket nyújtanak.

czán, komoran bámulva maga elé. Az emberek visszatekintenek rá, mert azt hiszik, hogy részeg.

III.

A munkás felesége lement a kapuba, fönt hagyva az alvó kis leányt. A vékony perkáruhá, sovány asszony didereg a jeges szélben.

Lakása üres; mindenét a zálogházba vitte. Ez az egy hét pusztává tette a házat. Tegnap eladta a zsidóbarosnak az utolsó marék gyapjút derekájából s most a derekáj üres, csak a vászna maradt meg. Azt is odaakasztotta a törött ablakba, mert a gyermek igen köhög.

Nem szólt urának, de maga is próbált keresni. Csakhogy a munka hiánya az asszonyokat még jobban sújtotta, mint a férfiakat. A szomszédokból egész éjszaka hallatszik sirásuk.

Az ő ura szerencsére jó ember, nem iszik. Nem is lenne most ilyen sorsuk, ha már a nyáron nem kellett volna adósságokba keveredniök. Az asszony tartozik a péknek, a fűszeresnek, a kofának; már feléjük se mer menni. Dél előtt elment a hugához, kölcsön kérni tőle néhány garast; de hugát is oly nagy inségben találta, hogy nem mert szólni s csak sirva fakadt, aztán együtt sirtak. Mikor elment, megígérte, hogy majd hoz egy darab kenyeret, ha ura szerez valamit.

De a férj nem érkezik. Az eső szakad s az asszony bemenekül a kapu alá; a nagy csöppek lábánál verik a kövezetet, vékony ruhája átázik a víz porától. Türelmetlenségé-

ben néha kiszalad az utcza sarkára nézni, hogy nem közeledik-e az, akit vár. Szemközt egy pékbolt van s az asszony alvó leánykájára gondol.

Végre jön a férj; a fal mentén oszon, mint valami gonosztévő. A nő hozzá rohan, aggodva néz szemébe és halkán kérdi:

— Nos?

Az ember nem felel, csak lehorgasztja a fejét. Az asszony fölfelé indul, sápadtan, mint a halál.

IV.

Fönt a kis lány nem alszik. Fölébredt és gondolkodik az asztal sarkán haldokló világ mellett. És valami szörnyű, szivszagató vonás van a hét éves gyermek arcán, mely hervadt és komoly, mint egy érett asszonyé.

Az ágyául szolgáló láda tetején ül. Meztelen lába lelóg és reszket a hidegtől. Beteges kis bábu kezével összefogja mellén a rongyos ruhácskát. Belsejében valami tüzet érez, melyet szeretne eloltani. Gondolkodik.

Játékai sohse voltak. Az iskolába nem mehet, mert nincs cipője. Visszaemlékszik arra, hogy mikor kisebb volt, anyja néha kivitte sétálni a napra. De az igen régen lehetett. Most mindig csak itt van ebben a hideg sötétségben és mindig éhes.

Belemélyed valamibe, amit nem érthet meg. Hát az egész világ éheznek? Meg akarta szokni az éhséget, de nem bírta. Vajjon csak azért, mert ilyen kicsi? Ha nagyobb lesz, majd megszokja? Anyja bizonyosan tudja ezt a dolgot, de gyermekeknek nem

szokás megmondani. Ha merné, hát megkérdezné, hogy miért van ez így.

És milyen rut ez a lakás. Az ablakra néz, melyen a szél lengeti a derékaj vásznát. A falak csupaszok, a butorok rozogák, minden oly pusztá és szomorú. A tudatlan kis leány szép, meleg szobába kívánczik, ahol minden ragyog. Behunyja szemét, hogy ott legyen. És vékony szemhéján át a gyertya világa nagy aranyos fényességnek látszik, mint a hova úgy vágyik. De a szél befúj az ablakon s a gyermeket köhögés fogja el. Szeme könybe lábad.

Valamikor félt, ha egyedül kellett lennie; most már mindegy neki. Tegnap óta nem evett; azt hiszi, hogy anyja kenyérért ment le. Ez a gondolat kedves neki. Eltökéli magában, hogy kenyerét apró darabokra fogja törölni és lassan, egyenkint eszi meg. Játsszani fog kenyerével.

Anyja haza jött, apja lezárta az ajtót. A kis leány meglepődve látja, hogy üres a kezük. És mikor egyikük sem szól, halkán mondja:

— Olyan éhes vagyok!

Az apa egy sötét sarokban két tenyere közé szorítja a fejét s válla meg-megrázkodik a néma zokogástól. Az anya elfojtja könyeit s lefekteti a gyermeket. Rárag minden vaczakot, ami még a házban van, s mondja neki, hogy csak viselje magát jól és aludjék. De a kislány foga vaczog a hidegtől s belsejében egyre jobban ég az a fájó tűz. Nekibátorodik s anyja nyakába csimpajkodva csöndesen kérdezi:

— Mama, miért éhezünk mi?

A MÁV. betegsegélyző-pénztára.

(II. közlemény)

Lapunk múlt számában foglalkoztunk a MÁV. betegsegélyző-pénztár szervezetével és a törvényvel való összehasonlítás útján kimutattuk, hogy az alapszabályok igen sok és lényeges intézkedésükben ellenkeznek a tételes törvényvel. És ezen nincs mit csodálni. A m. kir. államvasutak állami intézményt képeznek, az állam igazgatása és végrehajtó szerve: a kormány, mely az alapszabályokat fölülbírált és jóváhagyta. „Mindenen szentnek maga felé hajlik a keze”, — a kormány tehát azt hagyta jóvá, ami neki kellett, ami neki tetszett és nem azt, amit a törvény előír.

Amint megígértük, ezen közleményünkben a MÁV. betegsegélyző-pénztár pénzügyeivel foglalkozunk, hogy kimutassuk, hogy a gazdálkodás nem a leghelyesebb. De már előzetesen is rá kell mutatnunk, — amire a multkor már hivatkoztunk — hogy az igazgatóság nem mer a pénztár orvosaival szembeszállni s úgy tekinti őket, mint teljesen különálló testület tagjait, mint *pályatorvosokat*, noha a munkások és egyéb alkalmazottak pénzéből fizetik őket.

Minden józanul működő pénztár arra törekszik, hogy megbetegedett tagjainak a lehető legnagyobb segélyezést nyújtsa, hogy többet adjon, mint amennyit a törvény minimális segélyképpen megállapít és ezen törekvésében egészen természetesen elengedhetlen feladatát képezi, hogy *ne hízalja* a gyógyszereszeket. Ott éppen megfordítva áll a dolog és ebbe, már saját anyagi érdekeik szempontjából, az alkalmazottaknak, mint a pénztár tagjainak *nemcsak* joguk van beleszólni, hanem egyenesen *kötelességük*, mert ha a gazdálkodás így tovább folyik, nem-sokára fel fogják emelni a járulékokat négy százalékra, ami a munkások és egyéb alkalmazottak zsebéből fog kikerülni, mert bérük-ből egyszerűen le fogják vonni.

Hogy a *pénztári* forgalmat, kezelést és eredményt kellőképpen megvilágítsuk, szükséges, hogy az adatokat szembeállítsuk a két legnagyobb budapesti betegsegélyző-pénztár adataival, nevezetesen a kerületi- és az általános munkás-betegsegélyző-pénztár kezelési és forgalmi eredményével. Az áttekintés és tájékoztatás ilyen módon könnyebb lesz. Az adatok 1903. évről szólnak.

	MÁV.	Kerületi	Ált. munkás
Taglétszám	90.101	56.684	44.256
Tagdíjak*	1.205.205 K	946.582 K	508.117 K
Járulék magas-sága	30/0	21,20/0	20/0
Egy-egy tag be-fizetett átlag	13,38 K	16,70 K	11,49 K

A különbséget a taglétszám teszi és az, hogy a MÁV.-nál *tulsúlyban* vannak a *kisebb* bérek, melyek után természetesen a járulékok átlaga is kisebb, noha 30/0-os járulékot szed.

Hasonlítsuk össze most a *kiadásokat*. Az elénk táruló kép igen figyelemre méltó. Lássuk csak:

	MÁV.	Kerületi	Ált. munkás
	K.	K.	K.
Táppénz és gyermekágy-segély	393.571	662.643	351.780
Orvosi kezelés	429.981	179.063	90.557
Gyógyszerek és gyógy-segédesszközök	621.680	256.120	99.204

Íme, itt mindjárt szembeötlök, hogy a MÁV. betegsegélyző pénztára többet költ orvosokra, és majdnem még egyszer annyit gyógyszer-rekre, mint a mennyit a beteg tagok táppénzére, míg a másik két pénztárnál, igen helyes arányban, a legnagyobb kiadás táppénzre megy ki. Ha más pénztár úgy gazdálkodna, mint a MÁV. betegsegélyző-pénztára, az ellenőrző-hatóság és maga a miniszterium, mint főfelügyeleti hatóság, szigorú vizsgálatot tartana arra nézve, hogy mi módon lehet ily hallatlan és példátlan eltérés.

* Munkaadói hozzájárulás nélkül.

De nézzük ezt az állapotot más szempont-ból is.

A pénztárak tagarányához képest jut egy-egy táppénzes, illetve gyermekágyas esetre átlag:

	MÁV.	Kerületi	Ált. munkás
	K.	K.	K.
Táppénz- és gyermekágy segélyből	9,44	21,40*	27,10**
Orvosi kezelésből a családtagokkal és nem táppénzesekkel együtt esetek szerint	1,70	1,08	1,50
Gyógyszerek és gyógy-segédesszközökből	2,47	1,54	1,64

Ezek a számok tisztán beszélnek. Azért állítottuk a MÁV. pénztára mellé a másik két pénztárt, hogy egyoldalúsággal ne vádolhassanak bennünket.

Nézzük az eredményt. Táppénzre *kevesebbet* ad ki, mint a másik két pénztár; orvosokra és gyógyszerekre azonban *sokkal többet* és ez mutatja az egészségtelen állapotot. Majdnem megfoghatatlan az annyira eltérő aránytalanság.

Nézzük azonban az arányt *százalékban* is:

	MÁV.	Ker.	Ált. munkás
Táppénz stb.	21,800/0	46,420/0	47,410/0
Orvosi kezelés	24,470/0	13,200/0	13,770/0
Gyógyszerek stb.	34,640/0	17,900/0	14,050/0

És ez az arány világítja meg legjobban a helyzetet. A táppénz az ált. munkáspénztárnál: 47,410/0; a kerületinél: 46,420/0; a MÁV. betegsegélyző pénztáránál **csak 21,800/0**.

Ellenben az orvosi kezelés költsége a MÁV.-nál: **24,470/0**; az általános munkáspénztárnál: 13,770/0; a kerületinél: 13,200/0. **A gyógyszerköltség a MÁV.-nál: 34,640/0**; a kerületinél: 17,900/0; az ált. munkáspénztárnál: 14,050/0. — Hát ennél tisztább képet nem lehet nyújtani és erre felhívjuk nemcsak az érdekelt munkástársak figyelmét, hanem a kereskedelemügyi minisztériumét, mint főfelügyeleti hatóságát is. Mert ez az állapot mesébe illő dolog!

Nehogy azonban a MÁV. betegsegélyző-pénztárának vezetősége bennünkettendicziózus eljárással vádolhasson, módot nyújtunk neki, hogy erről a megdöbbenő tényről utána-számításokkal szerezzen magának meggyő-ződést. Számításunk alapjául mind a három pénztárnál az 1903. évről szóló zárószáma-dásban kimutatott tagjárulékokat vettük alap-ul, minthogy minden pénztárnál ezek ké-pezik a *rendes* bevételeket.

Ilyen kezelés mellett értjük, hogy az állam-vasutnak *tartozik* a betegsegélyző-pénztár **178.435 K 17 fillérrel** és hogy az 1903. évi gyógyszer-kontó **64.640 K 95 fillérrel** haladta túl az előző évi hasonló természetű kiadást. Meg kell még emlékeznünk a bevételben el-számolt **46.373 K 16 fillér birságpénzről** is, mi a szegény alkalmazottak szájától lett el-vonva, hogy több jusszon a gyógyszerekre, meg az orvosi kezelésre.

Igynéz ki munkástársak a mi betegsegélyző-pénztárunk. Még szerencse, hogy a törvény úgy intézkedett, miszerint a pénztár kezelése a vállalat költségén történik, mert ha nem így volna, hanem úgy, hogy a kezelési költséget (adminisztrációs) is felszámíthatná ez a pénztár, akkor 50/0-os befizetés is kevés volna a kiadások fedezésére.

Ha más pénztárnak ilyen forgalma és ilyen stábilis taglétszáma volna, akkor 30/0-os tag-járulék mellett többet tenne, mint a MÁV. betegsegélyző-pénztára. Könnyű szerrel tart-hatna fenn üdülő-házat, tüdőbetegek részére saját szanatoriumot és vizgyógyintézeteket. Igen, fürdőket épít és tart fenn a MÁV. igaz-gatósága, de az alkalmazottak pénzén, noha a *tisztasági-fürdőket* a MÁV.-nak *sajátjából* kellene fentartani, mint ily nagy üzem tu-lajdonosának.

A munkásoknak mindezeknél fogva arra kell törekedniük, hogy a betegsegélyző-pénztár vezetése saját kezükbe kerüljön. Ők bizzák meg azokat, kik ezt a pénztárt igaz-

* Beteg egyén szerint.

** Eset szerint.

gassák és ha kerülne is adminisztratív költsé-gbe, a MÁV. igazgatóságától független ve-zetés százszorta behozná a költséget és fej-lesztené a pénztár szolgáltatásait a betegek javára. Az ilyen független vezetőség másképp beszélne az orvos urakkal, mint a mai ve-zetőség beszél, mert a munkások pénzéről és nem a vasutéről van szó. És ennek az álla-potnak a tarthatatlanságát a kereskedelem-ügyi minisztériumnak is korábban kellene belátnia, mint amíg az érdekelt munkások arra más eszközökkel fogják a figyelmét fel-hívni. Meg kell előzni azt a rázkódtatást, mit a segélyző-pénztárnak ilyen módon való ve-zetése *önmagától* fog előidézni.

Helyes és céltudatos gazdálkodást köve-telnek az érdekelt munkások a saját pénzük-kei és ehhez elvitázhatlan joguk van. A pénztár érdeke, mint a humanitás gyakorlá-sára alapított és fentartott intézmény, követeli ezt. És itt háttérbe kell szorulnia az orvosok és gyógyszerészek magánérdekeinek. Egész-séges testben, egészséges lélek lakik. Ha a vezetés más alapra lesz fektetve, az orvosi kar is másképpen fog eljárni. De most nem törődik ezzel senki. A MÁV. betegsegélyző-pénztára hasonlít a közmondásos Csáki-szalmához.

Szabad a koldulás.

Üresfejű bérenczek és a saját zsirjukba fulladó nyárszolgárok nem tudnak megbá-rátkozni azzal a gondolatával, hogy az állam-vasutak szolgálatában álló munkások is ér-deemesek a nyugdíjra, még pedig oly módon, hogy az ő hozzájárulásuk semmiesetre ne haladja túl anyagi tehetségüket. A munkások nyugdíja igazolhatóbb, mint a hivatalnokok nyug-díjképessége, mert a munkás a vasut szol-gálatában folytonos veszélynek van kitéve és gyorsabban morzsolódik le a munkabírása, mint a hivatalnoké. Ezzel nem azt mondjuk, hogy a hivatalnok nem méltó a nyugdíjazásra, ha munkájában elfáradt, kimerült, vagy a forgalomnál baj éri, sőt ellenkezőleg, kon-statálni óhajtjuk, hogy ebben a tekintetben teljesen a jogegyenlőség alapján állunk s azt mondjuk, hogy a nyugdíj-járandóságot a kisebb javadalmazású hivatalnok, altiszt, szolga és a munkások helyett a munkaadó MÁV. maga fizesse.

Hogy milyen tengernyi baj van ezen a téren, mennyi nyomor és kétségbeesés kes-eríti el a magyar kir. államvasutak elszere-ncsétlenedett munkásait, — azt csak pozitív statisztikai felvételek után lehetne konstatálni, de a nagy tömegből kirívó és köztudomá-suvá váló esetek, teljesen megvilágítják a helyzetet és hű képét nyújtják az egésznek. De ezek az esetek a maguk szomorú való-ságában alkalmasak arra is, hogy a MÁV. alkalmazottai végre felismerjék a szervezés nélkülözhetetlen voltát és rájöjjenek arra az öntudatra, hogy szervezés nélkül semmit, szervezve pedig mindent érhetnek el.

Hogy a cikkünk fölé irt „Szabad a kol-dulás” a MÁV. óriási üzemi szervezésében nem minden engedély nélkül képezheti az alkalmazottak „szabad” cselekedetét, azt iga-zolni fogja az eset, melyet ebben a keretben ismertetünk.

A MÁV. *kaposvári* műhelyében baleset foly-tán keresetképtelenné vált *Kosztencz* János munkástársunk, ki nyomorba jutván, a kö-vetkező kérelemmel fordult a MÁV. budapesti *nyugoti-műhely* munkásaihoz:

„*Kedves munkástársak!* Alulírott a leg-nagyobb nyomor és kétségbeesés közepette fordulok hozzátok, hogy rajtam, ki csalá-dommal együtt a legnagyobb nyomorban sanyalodom, segíteni sziveskedjétek. Mint vasuti munkás a kaposvári MÁV. műhelyei-ben dolgoztam 20 évig, midőn egy vas-darab által kezem megsértődvén, ereim összehúzódtak, s teljesen munkaképtelenné váltam. A munkaképtelenség folytán be-állt a keresetképtelenség és a hosszas be-tegség minden anyagi erőmből kifosztott,

ugy szegény beteges nőm és 3 tagu családommal együtt nemcsak a legnagyobb nyomor, hanem gyermekeimre az elzúllás, reám pedig az éh-halál vár. Esdve kérek benneteket, hogy filléreitekkel nagy nyomorúságomban enyhíteni sziveskedjete.

Kelt Kaposvár, május hó 14-én.

Kosztencz János.

A nyugoti-műhely főnöke ezt a kérő levelet a következő kíséreléssel küldte vissza Kaposvárra:

A műhelyfőnökségnek Kaposvár.

Budapest, 1904. május 18.

Mellékelt kérelem posta útján hozzánk érkezett, tekintettel arra, hogy azon a műhelyfőnökségi láttamoztatás hiányzik, kérjük esetleges megjegyzéseit tudomásunkra adni sziveskedjék. — M. kir. államvasutak nyugoti műhelyfőnöke Budapest.

Olvashatlan aláírás.

1 drb M. kir. államvasutak nyugati műhely Budapest, 1467—04.

Kaposvárról ezután a következő választ ment Budapestre:

Bu. sz. ad 388.

Nyugoti műhelyfőnökség Budapest.

Kaposvár, 1904. július 12.

Tuloldaliakra vonatkozólag tisztelettel tudatjuk, hogy nevezett a gyűjtőívet, a mi tudtunkon kívül küldte t. címhez, miért is a láttamozás műhelyünk részéről elmaradt.

A gyűjtő-ívet csatolva tisztelettel megküldjük azon kéréssel, sziveskedjék a gyűjtést ottani munkásai közt megindítani, hogy ezáltal munkaképtelenné vált munkáson és családján segíthessünk, mert a nálunk eszközölt gyűjtés, tekintve csekély munkás-átlagunkra, kevés.

Kosztancz géplakatos 1883-tól 1904-ig, tehát 21 évig volt szolgálatunkban, szorgalmas, törekvő ember volt, véletlenül közbejött elszerencsétlenülése miatt teljes munkaképtelenné vált, mi miatt családja nagy nyomorban színlődik, miért is kérjük t. czim szíves hozzájárulását, illetve a gyűjtés engedélyezését. — Tisztelettel műhelyfőnök:

Olvashatlan aláírás.

Ebből a hivatalos levélváltásból megtudjuk, hogy szabad koldulni a máv. szolgálatában 21 évet töltött és munkaközben rokkanttá vált munkás javára. Ez annyit tesz, hogy nagy kegyesen megengedik a hivatott főnökségek, miszerint a munkások enyhítsék annak a szerencsétlen munkástársuknak a nyomorát, ki a máv. szolgálatában vált szerencsétlenné. Jóravaló, szorgalmas, józan munkás volt, míg dolgozni tudott — így szól a kaposvári főnökség konduktája, — szerinte méltó tehát arra, hogy a munkások gyűjtsenek neki és segíeyezék.

Szép, nagyon szép! Semmi kifogás az ellen, ha munkástársaink szolidaritási érzelme közbelép ott, ahol egy szerencsétlen társunkon segíteni kell. Ezt a szolidaritási érzelmet nagybecsülnünk, ápolnunk és a vérbe átvinnünk kell. De most nem erről van szó. Szó van arról a szegényletes állapotról, mely a hivatalos aktus, a hivatalos levélváltás által domborodik ki ennél az esetben.

Hát aki a máv. szolgálatában 21 évet jóravaló, szorgalmas és józan magaviselettel eltöltött és ebben a szolgálatban válik nyomorékká, állandóan keresetképtelenné, annak munkástársaihoz kell appellálni, hogy könyörüljenek rajta és gyermekein! Ez botrányos állapot, ezen gyorsan kell segíteni.

A munkás testi épsége és élete legalább az állami üzemekben nem szabad, hogy a közönséges áru fogalma alá tartozzék. De ha ezen fogalom alá számítják az ember legdrágább kincsét, akkor kártalanítsák, mint ahogy kártérítéssel tartoznak, ha más tulajdonát képező áruban, tárgyban, tesznek kárt.

Ez az eset a sok közül, mely az ő meztelességében a nyilvánosság elé került, nyissa

ki a máv. alkalmazottainak a szemét, hogy belássák, mennyi még a rendezendő, míg emberséges állapotok jönnek létre a szolgálati és munkaviszonyban.

Az igazgatóság pedig rendezze ezt az ügyet az igazság, méltányosság és humanitás elvei szerint, mert másképp azt a tanácsot fogjuk adni szerencsétlen munkástársunknak, hogy a bíróságot vegye igénybe ügyének rendezése céljából, mely esetben hozzá fog jutni a kártalanítás jogos igényeihez.

Sok hüho semmiért!

A máv. kel. pályaudvar műszaki kocsihivatalánál van egy főkocsimester, akinek becsületes neve: Csermák Károly.

Ennek az urnak a munkás és utazó-személyzet üldözésében és maczerálásában már többféle találmánya van használatban. A napokban is egygyel szaporította találmányait. Ugyanis ő mint a 24 órás munkát végző, de csak husz óras díjban részesülő munkásoknak az éjjeli hajcsárja volt szolgálatban. Ugy éjjel után a semmittevéstől ropantul unatkozva, törte a fejét, hogyan lehetne valami igazi mártír hírnévre szert tenni. Amint így gondolkodva a csarnokban sétál, a földön megpillant egy kódarabot. Hopp, megvan! Égszakadás, földindulás, szaladj te is Csermák. A martiromság rögtön meglesz és — nagyon olcsón! Fogta azonnal a követ és szaladt vele a rendőrségre, azt állítván, hogy őt evvel a kövel (üssse a kő) agyon akarták dobni — a munkások. Maga elé csitálta a munkásokat, kérdőre vonta, majd kérte őket, hogy szerezzenek neki egy merénylőt. De egyelőre nem akadt senki, ki kívánságának eleget tehetett volna. Miután tehát merénylő nem volt, fogta a követ és másnap nagy diadallal vitte a főnök ur elé. Gondolta, ha nem akad munkás, akit felcizálhat, jó lesz a kő is, mert hát az is csak valami. A főnök előtt nagy vehemenciával adta elő a kigondolt ügyet, mondván, őt agyon akarták verni! A munkások fellázadtak és hogy ő mily vas-szorgalommal és erélylyel tölti be szolgálatát ott. De miután a főnök őt már rég ismeri a mindennapi szolgálati jelentéseiről, elgondolkozott, hogy talán még sem olyan fekete az az ördög, mint a milyenre Csermák ur azt festi. De valamit mégis tenni kellett. Maga elé csitálta a munkásokat, azaz 23 éjjeli kocsi tisztitót és kérdőre vonta őket, hogy hát mégis, ki a bűnös? A munkások nagyobb része most hallván először az esetet, meglepetésében alig tudott szóhoz jutni. Végre mégis egyhangulag kijelentették, hogy a merényletről nem tudnak semmit. De a főnök azt mondotta, hogy addig nem dolgozhatnak, míg meg nem mondják, ki volt az állítólagos merénylő! Azt hívné, hogy talán lesz a munkások közt egy magát önként feláldozó munkástárs, ki társaiért és Csermák legfőbb óhajának kielégítéseért fel fogja magát áldozni. Vagy tán akad egy jellemtelen munkás, ki valamely társát alaptalanul be fogja árulni. No de még ennyire nem sülyedt a munkás-ság és így a nagynak felfújt merényletből, miután tettes nem akadt, lett Csermák részére — egy hosszú orr! és egy tapasztalat, hogy máskor, ha valamit fel akar találni, ne a munkások bőrére spekuláljon, hanem valami okosabbat vagy hasznosabbat találjon fel, mint például — a puskaport.

Ha már a műszakhoz van szerencsénk, tegyük tiszteletünket Winkler József főmérnöknek, a műszaki kocsihivatal koronázatlan „dobzse” Ulászlójánál. (Találóbbs nevet nem is adhattak volna a munkások Winkler Józsefnek.) Eppen úgy, mint Ulászló, hogy mindenre dobzsét mondott, cselekszik Winkler József is. Egyik évről, hónapról, hétről a másikig igéri a keze alatt levő munkásainak, hogy a nyomorult fizetésüket javítani fogja. Nincs munkás, kinek meg ne ígérte volna a fizetésjavítást, legfeljebb hozzátette: hogy kissé várjon még, „mert most ex-lex van”, „most még nincs költségvetés”, „még csak

az aláírás hiányzik” stb. ígéretekkkel bolondítja már évek óta a munkásokat. Két évvel ezelőtt úgy javított a munkások helyzetén, hogy elvette az „inspekciót” és bevezette a 24 órás szolgálatot (melyért 20-at fizetett). Ez az újítás 15—30 korona kevesebb keresetet jelentett. Egyik küldöttség a másik után járt az utóbbi időben is a főnöknél, hogy mondja meg végre, mi van már az ígérettel, mikor kapják meg a 20 százalék pótlékot. A főnök megint csak dobzsét mondott, de e hó 26-ra ígérte, hogy a fizetésüket javítani fogja. Végre megérkezett a várva-várt fizetésjavítás, mely annyiból áll, hogy általánosságban a munkaidőt egy fél órával meghosszabbítják, azaz reggel fél hatkor fognak kezdeni. Megszünteti a 24 órás szolgálatot és néhány ember részére bevezeti este a 10 óráig tartó „inspekciót”. Főmérnök ur! Munkásai nevében már számtalanszor kijelentettük, hogy ők fütyülnek az „inspekcióra” meg a tulidőre. Adjon vagy eszközöljön ki számukra emberséges fizetést, amiből meg birnak élni, vagy ha erre nem képes, vagy nem akar, mondja meg s ne tegye őket bolonddá. Vagy talán a végelkeseredésbe akarja őket kergetni? Jó lesz vigyázni, a hurugyis nagyon feszült, könnyen elpattanhat.

Jól kezdődik!

Lapunk utolsó számában azt irtuk, hogy a nyugbérpénztári választások rendben mentek és hogy ez alkalommal az üzemvezetőségek tisztességét tanusítván, a munkások akaratát szabadon engedték megnyilvánulni. Beismerjük, hogy ítéletünk elhamarkodott volt és alaposan tévedtünk.

A hozzánk időközben beérkezett vidéki jelentések és itt a főváros jobbparti üzletvezetősége területére szóló választásnál tapasztaltak arról győztek meg bennünket, hogy magasra taksáltuk a máv. urnaik tisztességét úgy, mint józanságát. Kitént, hogy még mindig a régi rendszert alkalmazzák, a munkások fölötti gyámkodást, a protekciós kegyenczek kinevezését választásos tisztségekre a munkások akaratának durva semmibevevésével.

A nyugbérpénztár kerületi bizottságába a Budapest-jobbparti üzletvezetőségnek kötelező tagjai is állítottak jelöltet és ritka egyértelműséggel sorakoztak köréjük, olyan egyértelműséggel, hogy hivatalos jelölteket nem is állították szembe velük, csupán csak Fülel fűtő mellett igyekeztek felülről hangulatot csinálni, aki ugylátszik különös érdeket szerzett magának. Eljött a választás napja. A jobbparti tagok majdnem egyhangulag a saját jelöltjeikre szavaztak, Fülelre még a vele közvetlenül együtt dolgozók a fűtőházban sem szavaztak. És mégis megtörtént az a meglepő dolog, hogy az üzletvezetőség a munkások jelöltje, Schlesinger Ármint helyett Fülelre jelentette ki megválasztottnak. Ez pedig csakis úgy történhetett meg, hogy a szavazatok összeszámlálásánál az üzletvezetőségnek a munkásoknak egyetlen egy bizalmi férfia sem volt jelen.

A választás eredményének meghamisítása látszik fenforogni és a jobbparti üzletvezetőségtől elvárjuk, hogy e súlyos és diffamáló vád alól magát tisztázandó, sürgős és kimerítő felvilágosítást nyújt és a választási visszaélést — mert visszaélés föltétlenül történt — haladéktalanul orvosolni fogja.

Amit a vidékről hallunk, az meg egyenesen a legbotrányosabb választási csalások kategóriájába tartozik. Ott egészen szemérmetlenül csinálták a választásokat régi pátriarkális módon.

Debreczenből írják, hogy ott a munkásokat meglepték a kerületi bizottsági választással. Szétosztották a szavazó-lapokat és tudatták a munkásokkal a hivatalos jelöltek neveit, még pedig a műhely részéről (250 tag) 1 tagot, a pályafentartás és forgalom részéről (elenyésző csekély számú taggal) 3 tagot!

A műhelymunkások nyomban érkezőt tartottak és a hivatalos jelöltekkel szemben a maguk részéről független, önértékes és a munkások érdekeit bátran képviselő munkástársakat jelöltek. A szavazásnál a munkások jelöltjei kapták a szavazatok $\frac{9}{10}$ -ét, de a szavazatszedő-bizottság, amelyet a műhelyfőnök nevezett ki, beadván a szavazatokat, másnap kihirdették, hogy a hivatalos jelöltek lettek megválasztva, akik pedig alig kapták az összes szavazatok egytizedrészét. Sőt már meg is tartották ezekkel az első bizottsági ülést.

A debreczeni vasuti munkások erélyesen tiltakoznak ez ellen a választás ellen és kijelentik, hogy ezt a kerületi bizottságot érdekeik képviselőjének nem ismerik el, mert

1. jelölés rendes módon nem történt;
2. a műhely részéről, ahol a tagok többsége van, csak egy tag jelöltetett,
3. a választás eredménye csufosan megamisított és
4. a megválasztottaknak kijelentett kerületi bizottsági tagok a műhely-vezetőség drótbábui, nem pedig a munkások érdekeinek független képviselői.

Zágrábban pedig pláne kedélyesen folyt le a kerületi bizottság munkás tagjainak választása. Julius hó 16-án, délután 5 órakor kihirdették a műhelyben, hogy egy óra múlva, a kázinban (!) lesz a választás. A tagoknak fogalmuk sem volt, hogy a választás hogyan, miképpen fog lefolyni. Előkészülről, jelölésről pláne szó sem volt. A kázinban egybesereglettek legnagyobbbrészt műhelyi munkások voltak, azonkívül egy pár fékező, raktári és fűtőházi munkás.

A választást egy üzletvezetőségi hivatalnok vezette a helyettes műhelyfőnök segédletével, a szavazás nem szavazólapokkal, hanem szóbelileg történt. Az elnök bejelentette a hivatalos jelölteket és hozzátette, hogy minden főnökség részéről egy tag választassék. A választó-gyűlésen mindenekelőtt az utóbbi kijelentés képezte vita tárgyát. Munkástársaink megmagyarázták a választást vezető hivatalnoknak, hogy az alapszabályok úgy rendelkeznek, hogy a tagok a saját körükből választják a kerületi bizottságot, és egy betűvel sem írják elő, hogy milyen szolgálati ágból választandók az egyes tagok. A műhelyi munkások a tagok túlnyomó többségét képezik és teljesen jogukban állna mind a négy bizottsági tagot a saját körükből választani, de méltányossági okokból megelégszenek két taggal. Ez a magyarázat olyan logikus volt, hogy a választást vezető hivatalnok sem zárkózhatott el előle és belenyugodott. A vita folyamán a jelen voltak maguk köréből megbízható, öntudatos munkástársakat jelöltek ki és amikor a választásra került a sor, a hivatalos jelöltekkel szemben, közfelkiáltással, egyhangulag a következő munkásjelöltek választattak meg: Knittel János és Vanicsek Győző műhely-munkások, Drenovits Lajos mozdonytanonc és Puskás János fékező.

Pulszky üzletvezető azonban nevetséges ürügy alatt két megválasztottnak, Knittel és Puskás mandátumát megsemmisítette és helyettük Szűcs altisztet és egy fékezőt nevezett ki ker. bizottsági tagnak, anélkül, hogy a nyugbérpénztár zágrábi tagjait akárcsak értesítette volna is.

Megtörtént tehát Zágrábban az a hallatlanul botrányos eset, hogy az üzletvezető megsemmisítette két egyhangulag megválasztott munkástársunk mandátumát és kinevezett helyettük két olyan embert, akikre egyetlen szavazat sem esett, közöttük egy altisztet, aki nem is tagja a nyugbérpénztárnak.

Ezek a jelentések ékesen szóló tanúsága annak, hogy az üzletvezetőségek még mindig nem akarnak hozzászólni ahhoz, hogy a máv. munkásai már a saját lábukon állnak és a saját fejükkal gondolkodnak. Kevés bölcseséggel kormányozzák nemcsak a világot, hanem a magyar államvasutakat is. Csinálnak egy minden ízében rossz, szűkeblű és lézagos nyugbér-intézményt, amely-

nek szervezetében is csak az ötödik kerék szerepét engedik át az első sorban érdekelteknek, a munkástagoknak. És ezt a csekély önállóságát a munkásoknak is lábbal tiporják, ezt a csenevész önrendelkezési jogot is elrabolják tőlük!

Azt hiszik talán a máv. urai, hogy a nyugbérpénztár, amely már most is csak gyűlöletet és elkeseredést ébresztett a munkásokban, kedvesebb lesz előttünk, ha azt a csekély jogot, amely megmaradt benne számunkra, csalással és hamisítással elorozzák előlünk?!

Ha a rossz alapszabályokat ilyen gyakorlattal alkalmazzák, akkor füstre akaszthatják az egész dicsőséges nyugbérpénztárukat.

*

Néhány kerületi-bizottság üléséről kaptunk immár jelentést. A debreczeniről fönt tettünk már említést. A zágrábi kerületi-bizottság első ülésén az elnök indítványozta, hogy a bizottság a kereskedelmi minisztert üdvözlje a nyugbérpénztár megalkotása alkalmából. Vanicsek munkástársunk, látván, hogy a többség az üdvözlés mellett van, meg is szövegezett rögtön egy üdvözlő sürgönyt, amelyben köszönetet mond ugyan a bizottság a miniszternek, de egyszersmind kéri a minisztert, hogy a beadott memorandumban követelt változtatásokat sürgősen teljesítse. A bizottság ekkor — lemondott a sürgöny elküldéséről.

A budapest—balparti ker. bizottság július 15-én tartotta első ülését Décsy Lajos üzletvezető elnöklete alatt. Jelen volt négy hivatalnok és Delacs József, Hájder Lajos, Kellner István és Kőmíves István munkástagok.

Az ülésen fölvettek 267 tagot. Külön föl említést érdemel az a határozat, hogy a központi bizottság munkás-tagjainak a megválasztásánál nemcsak azok, akik Budapesten vannak beosztva és itt is laknak, hanem azok is szavazójogosultak, akiknek kintlakhatási engedélyük van.

Szemle.

Hol késik a fegyelmi? A vasutas mozgalom vezetőit, a 13-as bizottságot, a törvényszék felmentette az ellenük emelt vád és kövefkezményei alól, pedig hát a máv. intézsége legalább is kerékbe akarta őket toretni. Azóta már sok víz folyt le a Dunán, — de a fegyelmiről még nem hallunk semmit. Hát még meddig méltóságos és kegyelmes urak? Még mindig a bosszuvágy foglyai önök? Pedig a bölcsészek azt mondják, hogy igazi államférfiu nem lehet egy személyben bosszuálló is. No hát lássuk már a medvét! Hadd jöjjön az a „fegyelmi“, aminek letárgyalását annyi ezer vasutas feszült figyelemmel várja és nyilvántartja.

Debreczenben az a mulatságos dolog történt, hogy Potoczky Béla műhelyfőnök megtiltotta a munkásoknak lapunk előfizetését és olvasását. Eltekintve attól, hogy erre a főnök urnak nincs joga, nem lévén az szolgálati ügy, de nevetségessé is teszi magát a vasuti alkalmazottak előtt. Lapunknak nem árt, mert már a biblia is amellet tanuskodik, hogy a tiltott gyümölcs a legjobb ízű. Ha pedig a főnök ur talán azt gondolja, hogy mert csak munkásokról van szó, azokkal tehet, amit akar, hát akkor bizony nagyon téved, mert a munkás az ő akaratának érvényesítésében és főleg az ő pénzbeli kérdéseiben nem tűr semmi gyámságot, semmiféle beleavatkozást. És nagyon jó lesz ezzel a mű-dühödséggel abban hagyni, mert annak a t. főnök urnak még igazán kellemetlenek lehetnének. Eddig nem törődünk vele és remélni akarjuk, hogy ő fogja legjobbnak találni, ha ezeutal sem törődünk vele.

„Hapták“ Szombathelyen. Egy furcsa, de végeredményében mulatságos rendeletet bocsátott ki a szombathelyi főfelügyelő-üzletvezető ur. A chlopii hadiparancs valóságos kismiska ehhez a rendelethez képest. De

mert annyira mulatságos és — reméljük ritka is lesz az ilyesmi, — megörökítjük azt a meggondolatlan rendeletet, mely a maga roppant alacsony gondolkodásu nivójáról azt akarja domonstrálni, hogy a vasuti alkalmazott nemcsak hivatásos kötelességet tartozik teljesíteni — büntetés és elbocsátás terhe mellett, hanem még kezet is csókoljon a „magas személyiségeknek.“ Pedig úgy tudjuk, hogy sem Ludwigh ur ő szentsége, sem Hieronymi ur ő főszentsége nem igen magas, hanem inkább csak olyan közép-termetűek. No hát vasuti „lakájok“, ide figyeljete! Olvassátok el ezt a rendeletet, szálljatok magatokba, boruljatok térdre, vessetek magatokra keresztet, igérjétek meg eskü alatt, hogy a magas személyiségek előtt czentul egyenesen — hasra fogtok vágódni.

A famózus rendelet így szól:

Magyar Királyi Államvasutak.
Üzletvezetőség Szombathely.
12148 III.

56. számú

Körrendelet

valamennyi külszolgálati főnökség részére.

(Magas személyiségek utazása alkalmával tanúsítandó magatartás.)

Tudomásunkra jutott, hogy egyes állomásokon intézetünk felsőbbbőségét képviselő magas személyiségeknek az állomásokkal közölt, nevezetesen külön vonattal történt utazása alkalmával, a személyzet helytelen magatartást tanúsított.

Megtörtént ugyanis, hogy az állomásvezetők az illető személyiségek előtt még akkor sem tisztelegtek, amidőn utóbbiak az állomáson kiszállottak.

A többi, ugy szolgálatban levő, valamint szolgálatmentes személyzet pedig a felvételi épület előtt csoportosult és bámészkodott, ami már magában véve nem helyén való, de tetézték helytelen eljárásukat azzal is, hogy a magas személyiségeknek a vonal elhaladásakor nem tisztelegtek.

Utasítjuk az összes külszolgálati főnökségeket, hogy az alájuk rendelt személyzetet az ily utazások alkalmával követendő magaviseletre kellően kioktassák és elvárjuk, hogy a felvételi épületek előtt ilyenkor csak azon alkalmazottak tartózkodjanak, kiknek szolgálati feladatuknál fogva ott jelen kell lenniök; ezeknek pedig szigorú kötelességükké tesszük, hogy az utazó magas személyiségek előtt való köteles tiszteletadást el ne mulasztzák.

Az állomásvezetőket pedig még külön figyelmeztetjük, hogy a jelzett magas személyiségek, valamint az intézet magasrangu előljárói utazása alkalmával, katonás magatartást tanúsítva, az illető kiszálló magas személyiség előtt illő távolságban tisztelegni tartoznak és megszólítás esetén magukat bemutatva, jelentést tegyenek.

Szombathely, 1904. július hó 15-én,

Kussevich,

főfelügyelő-üzletvezető.

Tehát, vasutasok! Ne „bámészkodjatok“, hanem haptákba vágjátok magatokat.

Főhivatalnokok elbocsátása az államvasutaknál. Az államvasutak hiv. lapjának utóbbi száma közli ama főhivatalnokok neveit, akiknek a kereskedelmi miniszter a szolgálati rendtartás 59. §. 1. pontja alapján a szolgálatot f. évi október 31-ére felmondta. Ezek a főhivatalnokok a következők: Bernardt Győző főfelügyelő szakosztályfőnök, Brand István, Letz József, Dénes Adolf, Bende Andor, Balogh József, Zimmermann Ferencz, Molitorisz Gusztáv felügyelő, Szilágyi Vincze főellenőr, Paikert Viktor főmérnök, Rohács Károly főkönyvelő, Pick Henrik főellenőr, Koblitz Antal főellenőr, Helischauer József főellenőr, Patrovics József főmérnök, Ungar Samu főmérnök, Loóg Zsigmond főellenőr, Szigeti Henrik, Néger István, Böhm Kelemen, Sándor Simon, Pető János, Dorsch Ferencz, Puchó Ignác, Brandl Vincze főellenőrök, Dittrich Béla főmérnök, Görög József, Stahl

Simon, Wutskó Márk, Eichel Jakab, Polanski Antal, Torrossy Antal főellenőrök. A felsoroltak mindannyian olyanok, akiknek részben teljes szolgálati idejük van, részben a teljes szolgálati időt meghaladták.

A nagyváradi halhatatlanok. Miért ne legyen éppen Nagyváradon vasutas-pör, mikor sokkal kisebb helyeken is volt. Ott is 15 vasutast vádol a kir. ügyészség hasonló deliktummal, mint a többi kollégája. Ahelyett tehát, hogy a sztrájk okait *becsületes és őszinte* törekvéssel egyszersmindenkorra megszüntetnék, még mindig vádaskodnak, még mindig zaklatják az amugy is eléggé zaklatott vasuti rabszolgákat. Ne játszunk annyit tisztelt urak és ne legyünk annyira bosszuvágyók. Legfőbb ideje már, hogy a t. felsőbb-ség is — legalább egy kissé — magába szálljon és meggondolja, hogy az a szegény vasuti pária utóvégre mégis ember, kinek jelleme, önérzete és osztálytudata van. Higyjék el, elég volt a komédiából. A színjátékra senki sem kíváncsi már.

Panaszok.

Keleti kocsiműhely. A máv. igazgatósága 1902 márczius havában elrendelte, hogy a keleti pályaudvar kocsiműhelyében önkéntes tűzörség szerveztessék. Ezen rendelet folytán még ugyanaz év május havában már rendes őrséget is tartottak az önkéntes tűzoltók. Annak most már harmadik éve, hogy a rendes tűzoltói szolgálatot tartják, de *őrszobájuk még ma sincs* és így az önkéntes őrség kénytelen az éjszakákat az *asztalosműhelyben*, a *gyalupadon* hentelegve, tölteni. Nem elég tehát, hogy a munkás feláldozza szabad idejét az állam vagyonának biztonságáért, vesz saját pénzeért (135 koronáért) egyenruhát, egészségének rovására, még rendes helyet sem adnak neki. A máv. többi műhelyeiben is van tűzörség, de ott van legalább *őrszobájuk* és *dijazásuk* is jobb. A máv. *északi főműhelyében* egy tűzoltóra esik havonta 2 szolgálat és 2 gyakorlat és ezért a közember 4 kora, a rajvezető 6 kora kap. A kocsiműhelyben azonban egy tűzoltóra esik 4, esetleg 5 szolgálat és 2 gyakorlat és ezért szintén csak 4, illetve 6 kor. jár. Tehát mennyivel terhesebb itt a szolgálat, mint máshol, és mégis kevesebbet kap a tűzörségi ember, mint másutt. Vajjon mikor fog az igazgatóság ezen változtatni és megadni legalább azt, amit a többi műhelynek ad?

Nyugati pályaudvari fűtőház. A fűtőházban van egy *Vagyoráczki József* nevű főtisztító, ki a munkások felett rendelkezik, mint egy mesebeli kisisten. Tőle függ minden; ő intézkedik a munkás felvételéről és elbocsátásáról; egyszóval: az ő kegyétől függ minden, ami a fűtőháznál történik, mert a fűtőház főnöke itt oly nagy ember, hogy nem tartja érdemesnek a munkással szót váltani. De nem is ismer egy munkást sem, legyen az 10—15 vagy 20 év óta ott alkalmazva. Ha egyszer-másszor 1—2 napi szabadságra van szüksége a munkásnak vagy más ügyben kell a főnökhöz fordulni, komoly arcot vágva azt kérdezi az illető munkástól: hogy hívják és hol dolgozik. Tiszta dolog tehát, hogy a főnök nem ismeri munkásait. De aztán milyen a fűtőházi munkás fizetése. A kazánmunkások számszerint tizenketten vannak, ezeknek a megállapított napibére a következő: az előmunkás kap 2 kor. 60 fillért, a segítő 2 kor. 20 fillt és ez olyképen van beosztva, hogy soha nem emelkedik egy fillérrel sem és ezért a fizetésért évről-évre 24 órai szolgálatot kell teljesíteni. Az ugynevezett mozdonytisztítók nagyobbbrészt mind elgyengült, öreg munkásokból kerülnek ki, kik reggel 6 órától este 6 óráig évről-évre abban az olajban és piszokban fetrengenek olyannyira, hogy a nagy hőség következtében kisebesedik a testük, mert a csekély havi keresetből nem

telik annyi, hogy rendes tiszta ruhát vehessenek a testükre és azonfelül a keresetük oly bizonytalan egyezményen alapszik, hogy *soha nem tudják mennyi jár nekik havonta*. Még az is *Vagyoráczkitól* függ. Ajánljuk ezt az atyafit az igazgatóság figyelmébe.

A máv. nyugoti műhely egyes osztályaiban nagyon meglátszik a kánikula hatása. Ennek tudható be a legujabban fakadt boldogomba. Ugyanis két hét óta ott diszeleg a műhelyben a következő rendelet: „*Szabadjegyek csak oly esetben kérelmezhetők, ha azt a fél írásbelileg indokolni tudja.*” Hát mi akar ez lenni? A rendtartási szabályok más-képp szólnak. Azt mondják, aki 5 év óta szolgálja az intézetet, annak *szabad jegy jár*; aki 3 év óta áll szolgálatban, az mérsékelt áru jegyre kap utalványt stb. Más feltételhez, mint a szolgálati időhöz, nincs kötve, tehát honnét van ez a tulterjeszkedés? De nézzük a neveltséges voltát ennek a csodabogárnak. „Indokolni” kell! Hát ezt mi így fogjuk fel. Valakit vidékre hívnak beteg vagy meghalt rokonához, családi ügyek rendezéséhez, hagyatéki tárgyalásra, lakodalomra vagy keresztelőre, jubileumra, jóra, rosszra, kellemesre, kellemetlenre, — fel kell az illetőnek mutatni a „tárgyiratot” — s ez lesz — talán az indoklás. Hát ilyen levelet meg táviratot úgy lehet megrendelésre küldetni, akár csak a pápa áldását. De vannak más „indokok” is, amiket „tárgyirattal” nem lehet igazolni. Valaki pl. ki akar rándulni, lakást akar keresni beteg feleségének vagy beteg gyermekeinek kitelepítésére stb. Hát akkor az illető nem kap szabad- vagy mérsékelt áru jegyet? Ez a kánikulai tréfa nagy visszatetszést szült a munkások közt és méltán; mert amellet, hogy ez a rendelet beleütközik a rendtartás szabályaiba, neveltséges is, mert módot nyújt a kijátszására, arra pedig nincs szükség. *Vonják vissza ezt a rendeletet* és ne kössenek ki folyton a munkásokkal, mert ez nem válik javára a szolgálatnak.

A gödöllői osztálymérnökséghez beosztott keleti pályaudvari munkáslaktanyát elvonták rendeltetési céljától. Ezt a laktanyát ugyanis azért létesítették, hogy a munkásoknak legyen pihenő-helyük. Ezt a helyet azonban elfoglalta *Némethi* pályafelügyező és a munkásokat a *pinczébe* szorította. Ez pedig homlok-egyenest ellenkezik az igazgatóság intencziójával. Eltekintve ennek az urnak az egyéb hatalmaskodásától, még azt is megengedi magának, hogy a munkásokat szabad idejüktől fosztja meg. Valóságos káplár-rendszer igyekszik meghonosítani, de azt hisszük, hogy tervei hajótörést fognak szenvedni. Az ágyak fölé valami sassal ékesített fejcédulákat szerzett be, amit a munkásoknak kellett megfizetni. Tehát a munkások pénzével is ő rendelkezik. A laktanya tisztogatására is a fáradt munkásokat használja fel és azért a munkásoknak két órával korábban kell felkelniök, hogy a nagy ur széleyleit kielégítsék. Pedig úgy tudjuk, hogy a laktanya tisztántartása az ör, vagyis ház-mester teendőihez tartozik, nem pedig az, hogy konyhaszolgálatot végezzen a pályafelügyező magánlakásán. Ajánljuk ezt a kis basát az igazgatóság figyelmébe.

A nyugoti pályaudvar fűtőházában az a szokás van meghonosítva, hogy az utóbb visszaérkező mozdonyt ki sem hagyják hűlni, hanem rögtön hozzá kell fogni a javításhoz (tömités stb.). Van rá eset, hogy 3—4 légnyomású gőz van még a gépben és mégis belekergetik a munkást, hogy végezze rajta a javítási munkát. Legutóbb történt, hogy ilyen kényszerhelyzetben egyik munkástársunk leforrázta a karját. A forrcsőveknél kellett valamit javítani és azokban forró víz volt még. Ha a kiömlő gőz-víz az illető társunk szemét érinti, világeletére koldussá vált volna. Így majd egy néhány hétig beteg és keresztkeptelen lesz. Ha valaki megpróbálná és azt mondaná, a forró szekrénybe nem lehet belemenni, rögtön azt mondanák, hogy az illető „megtagadta a szolgálatot” és vagy

bírság vagy elbocsátás lenne a következménye. Az ilyen lelketlen hajszának természetesen az illető munkástársak gyakori megbetegedése a következménye. De ki törődik a rabszolga jajkiáltásával? A *tulterhelt* kocsi elé fogott ló a humánitás nevében védelemben részesül, az utcán posztoló rendőr beavatkozik és büntetik a gazdát vagy a kocsi, ki az állatkinzást elkövette. Vajjon az ember, a munkás, mikor részesül *legalább* ilyen védelemben? Az ember, a munkás elpusztulásáért nincs felelősség, nincs lelki-furdalás. Hát mért volna, hiszen 15—16 kr. óradíjat kap (t. i. az ipari szakmunkás), ezért a horribilis fizetésért már csak le is forrázathatja magát a kizsákmányoló máv. szolgálatában. Oh, fűtőházi Krözusok! Egy parányi kis emberséget a szegény rabszolgák részére, nehogy — a kerekék megint megálljanak.

Debreczenből a máv. ottani műhelyének V. osztályában uralkodó állapotokról érkezett hozzánk néhány levél. A panasz éle *Csech György* művezető ellen irányul, kit az ott dolgozó munkások rémüknek tekintenek. Azzal is vádolják, hogy legnagyobb örömét az képezi, ha egy munkást megbüntethet vagy kenyérétől foszthatja meg. Ha az egyik munkás a másikkal beszél, (ami a munka szempontjából sokszor kikerülhetetlen) akkor az illetőkre büntetést huzat, reájuk fogja, hogy izgatók. A munkabérek pedig már annyira leszorította, hogy alig lehet a legszükségesebbekre keresni. Azonkívül gorombán, kiméletlenül bánik a munkásokkal, aminek, ha nem változtatja meg az eljárását, mint értesülünk, meg lesz a következménye, hogy a munkások őt sem fogják kimélni. De a spiczli (besugó) rendszer is divik itt. Azt írják, hogy van ott egy *Knöfler Miksa* bádigos csoportvezető, ki ezt a „nemes” mesterséget a munkások kárára nagy előszeretettel műveli. De meg is van a haszna. A többi bádigos csoportvezető alig keres 50—60 százalékot, míg ő 90-et és többet is keres. A besugás rút dolog és reméljük, hogy a szóbanforgó munkástársunk ezen enyhe megintés után abban fogja hagyni és nem fog társainak kárt okozni, mert könnyen jöhet az idő, melyben őt is leszereltetik mint csoportvezetőt. Akkor pedig hiába igyekezne bűneit levezekelni. Tehát ne spiczliszkedjék senki!

A máv. pécsi műhelyéből értesítenek bennünket, hogy ott *Siklody* művezető ember-telenül bánik a munkásokkal. Szeszélyes, kiméletlen, durva. E hó 9-én a 10 év óta ott dolgozó *Dukli János* asztalost, mert ingyen nem akart dolgozni, elbocsátotta a munkából és rendőrrel akarta elvezettetni a műhelyből, de ez csak azért nem történt meg, mert az illető társunk nem várva be a rendőri beavatkozást, korábban távozott a műhelyből. Ez a *Siklody* ur minduntalan új munkárait szab, leszorítja folyton a béreket, ami nem lehet intencziója az igazgatóságnak. Konstatáljuk a levelekből, hogy a nevezett művezető nem a 30 munkás élére, hanem valamely elme-gyógyintézetbe való. A megkárosított munkás közvetlen panaszával az igazgatósághoz fordult, kihallgatást kért. Majd számon tartják a pécsi munkástársak, vajjon elégtételt kap-e a jogaiban annyira megsértet és anyagilag annyira megkárosított munkás.

Különfélék.

Felhívás a vasutasokhoz! A fővárosban lejátszódott „sztrájkpör” a „*Tizenhármak bünpere*” cím alatt, könyvalakban fog *legközelebb* megjelenni. Ugyisint a sztrájk vezető férfiaknak arckép-csoportja is kiadatik és ezen *kiadványok tiszta jövedelme a sztrájból felmerült költségek és a sztrájk által inségbe jutott vasutasok* (tehát kartársak) *családjainak segítésére van szánva*. A tizenhármak bizottság eziránt kérelemmel fordul a szaktársakhoz, hogy támogassák ezt az akciót. Felhívásában a többi közt ezeket mondja:

„Idealizmus és szent lelkesedés viti bennünket abba a küzdelembé, amit néhány hónap-

pal ezelőtt megvívunk és nem vádolhat bennünket senki azzal, hogy az igaz ügynek mindvégig hűséges harcosai ne lettünk volna.

És nekünk, akik multat, jelent és jövőt áldoztunk fel a köz érdekében, nekünk, kik a magunk és családunk egzisztenciáját tettük fel a bizonytalanság kockájára, a saját ezerszeres bajaink mellett olyan adósságaink vannak, melyeket a köz érdekében voltunk kénytelenek felvállalni. Az annak idején Budapesten egybegyűlt és a forgalom szünetelése miatt itt rekedt szegény sorsu vasutasok élelmezési költségeinek egy része fedezetlenül maradt; a tízezer számra készült plakátok, felhívások és értesítések nyomdabeli költsége kifizetve nincs, s tekintélyes összeget képviselnek a hetekig húzódott bünper nyomán felmerült, a mai napig még szintén függőben levő kiadások is. Ezért a több ezer koronára rugó adósságért mi tizenhárom vállaltuk el a felelősséget s miután erről sem a báró Bánffy Dezső védnöksége alatt megindult akció, sem a többi, — segítség örvé alatt létrejött, de voltaképpen nyereszkedés alapított könyvkiadó vállalat tudni nem akar, rajtunk veszik meg a hitelezők, ha a kartársak összesége megtéríteni nem segít. Arról a kába reményről, hogy a meghurczoltatásnak és nélkülözésnek hónapok óta húzódó s ki tudja még meddig tartó ideje alatt a kartársak lelkesedésére támaszkodjunk, már is lemondunk. Ennek az adósságnak a törlesztése azonban elvitázhatatlanul a kartársak kötelessége.

S ezért fordulunk a kartársakhoz — mi tizenhárom — most már a való tényállás leplezetlen feltárása mellett.

A könyv ára: diszkótésben 6 korona, füzve 4 korona. A kép ára: nagyobb 10 korona, kisebb 5 korona.

Pénzek átvételére egyedül dr. Landler Jenő ügyvéd ur van feljogosítva. (Lakik: VI., Vörösmarty-utca 63. sz. II. emelet.) Oda küldendők s ugyanonnan kérendők a netalán még szükséges gyűjtőívek is.

A könyvek és képek szétküldése augusztus hó 1-ével kezdődik meg.

Melegen ajánljuk szaktársainknak, hogy támogassák a bizottságot céljainak elérésében, hiszen mindnyájunkat érintő közügyről van szó.

A reklám. A máv. igazgatóságától sugalmazottnak látszó hír járta be a lapokat, mely azt újságolja, hogy a „vasutasokat segélyező bizottság igazán áldásdús tevékenységet fejt ki a sztrájk folytán nyomorba jutott vasutasok családtagjainak felsegítésével és ezzel igazi szolgálatot tesz a közérdeknek, mert a nyomor enyhítésével az izgalmak is szűnnek. A kereskedelemügyi miniszter teljes lojalitással támogatja a segítő-bizottságot működésében és meghagyta a máv. igazgatóságának, hogy a a segítő bizottság gyűjtő-íveit hivatalból küldje az összes vasúti állomásokra; ez intézkedésnek volt is kellő fogantatja, amennyiben a július első napjaiban köröztetett gyűjtőívek nyomán a vasutasok 18.396 kor. 91 fillért küldöttek be, melyet az igazgatóság a segítő-bizottságnak ki is szolgáltatott. A báró Bánffy Dezső elnöklése mellett tartott ülésen a bizottság az átvett összeg nagy része fölött rendelkezett is és a miniszter rendeletére a máv. igazgatósága küldte el a segítő-pénzeket a bizottság által megjelölt címekre. A bizottság folytatja gyűjtési akcióját, mert a felfüggesztések érvénye még mindig fennáll és így sok családban még most is nagy a szükség. A bizottsághoz intézett levelek és beadványok kizárólag dr. Hetez Antal bizottsági jegyző címére, Budapest V., József-tér 1. küldendők. Nagyön helyes, hogy a sztrájk következtében beállott nélkülözések enyhítésére tesznek valamit, de miért csapolják meg éppen a szegény vasutasokat, mikor ebben a gyűjtésben annyira buzgolkodó máv. igazgatósága leginkább volt az oka a sztrájkoknak? És igazán megható ebben az olcsó reklámban a kereskedelemügyi miniszter „lojális támogatásának” a konstatálása. No igen, hiszen az

nem kerül a miniszter ur pénzébe, tehát az ő jóakarata más pénzével elég hazafias cselekedet. Ha a mérvadók a vasutasok helyzetét kötelességük szerint fokozatosan javították volna, akkor nem lett volna sztrájk. Értjük a reklám számítását!

Sürgös felhívás. Vidéki munkástársainkat sürgősen felkérjük, hogy a nyugbérpénztár kerületi bizottságába beválasztott tagok nevét és lakcímét a szerkesztőséggel közölni sziveskedjenek.

Figyelem! A keleti kocsiműhelyben dolgozó munkástársainkat felhívjuk, hogy figyeljék meg Szücs György (kocsiból lett) mázolónak viselt dolgait, — mert gorombászkodásán kívül szabad idejében a „besugás” rut mesteriségével is foglalkozik. Tehát résen lenni és figyelni.

„Monorkerületi Lapok” című alatt megjelenik Monoron egy hetilap, mely július 10-én kiadott számában olcsó hazafiságot produkál. Nemzeti államról elmélkedik és annak egyik tartozéka gyanánt az államvasutak alkalmazottait is felemlíti — feltétellel természetesen, hogy csak úgy tekinthetők azokká, ha magyarok. Hogy mért éppen a máv. alkalmazottait vonja bele ebbe a feltételes taksálásba és nem pl. az osztrák-magyar bankot, vagy a galaczi konzulátust, azt a lapotársunk mondhatná meg legjobban. De a kuriozum kedvéért reprodukáljuk csodabogarat.

Azt mondja: „Nézzünk szíjjel itt ben nagy Magyarországon. Kinek van gondja a magyarságra, a magyarosodásra? Senkinek! Csak egy csekélyke példával bizonyítom ezt.

A magyar királyi államvasutak, a magyar kir. államvasutak gépgyára, ezer meg ezer munkást foglalkoztat évről évre. Urasan megy ott a dolog, reggel 7 órától délután 6 óráig. Az a munkás most már majd nyugbér-jogosultságot is élvez. *Ingyen orvost, ingyen gyógyszer.* Künn lakik falun, ingyen viszi a vasut, sőt a családja is feléért utazik, ha jegyet vált, ha folyamodik, kap szabadjegyet. A legutolsó ilyen gépgyári munkásnak van évi 350—400 frt fizetése és miért? *Akit érdekel, nézze meg. A legtöbbje nem végez egy nap egy hatos ára munkát. A legserényebb se érdemi meg a kenyeret, amit megesszik.*

Az általány-munkások meg igen könnyű szerrel megkeresnek havonként 60—70 frtot. De hadd keressenek. Hadd élvezzék ők legalább azt a teméntelen milliót, amit az államhatalom a sok milliótól elharácsol. De — és erre senkinek sincs gondja — legyenek magyarok.”

Sohse tudtuk, hogy nekünk máv. munkásoknak ilyen irigylésre méltó úri módunk van. Mert hát mi tagadás benne, — reggel 7 órától esti 6 óráig a műhelyben, a pályán dolgozni, igazán ural foglalkozás és nagy elismeréssel tartozunk az igazán bölcs lapotársunknak, hogy erre minket figyelmeztetett. Mert most urak vagyunk és nem bér-rabszolgák. Meg aztán nyugbér-jogosultságunk is van. Ezt ugyan nem kellett felfedezni, mert azt mi is tudjuk, már t. i. hogy *jogosultságunk* van, — de hogy amilyen nyugbérünk van, — ezt lapotársunk nem tudja. Épügy nem tudja, hogy az ingyen orvos és ingyen gyógyszer a máv. alkalmazottai és munkásai legfeljebb a holdban kapják, de itt a földön bérükből vonják le az ezekért járó (3%-os) díjat, a mihez az igazgatóság $\frac{1}{3}$ -dal hozzájárul és ezt is csak azért, mert a törvény erre kényszeríti.

Ha már aztán urak vagyunk, hogyan élhet meg az „úr” 350—400 frt évi jövedelemből, hiszen annyiból a munkás sem tud megélni. Micsoda számár logika ez? A monori lap szerint azonban azt a bért sem érdemljük meg, mert egy hatos ára munkát sem végzünk naponta és nem érdemljük meg azt a kenyeret, amit megesszünk. Borzasztó felfedezés! Már minket ingyen fizetnek. No ezt se tudtuk eddig. De megbocsát lapotársunk mindent — milyen nagylelkű! nemde? — csak tudjunk magyarul és csak legyünk magyarok. Morálnak, hát gyönyörű morál, az igaz,

— de megígérjük, hogy jó és igazi, hamisítatlan magyarok leszünk, mihelyt lapotársunk nem lesz akkora magyar számár mint a milyen.

Szerkesztői üzenetek.

E rovat alatt minden hozzánk érkező közérdekű vagy szervezkedésünkre vonatkozó kérdésre készséggel válaszolunk. Kérjük azonban mindazokat, akik kérdéssel fordulnak hozzánk, hogy jelöljék meg mindjárt azt a jelítést vagy jelet, amely alatt válaszunk megjelenjen, miután a velünk levelezésben állók nevét érthető okokból diszkrécióban kívánjuk tartani.

K. J. Északi főműhely. Ha gorombaságok helyett meggyőző bizonyítékokat küldött volna be, úgy szívesen rehabilitáltuk volna, de bizonyító erő nélküli goromba levelekkel elvi szempontból nem foglalkozunk.

Örszem, Kassa. Természetes, hogy szervezkedésünk idővel — remélhetőleg rövid idő múlva — ki fog terjedni az összes magyarországi vasutak személyzetére, így a kassa-oderbergiére is. Ez olyan magától értetődő dolog, mint az, hogy minden ember tüdejének levegőre van szüksége. A szervezkedés fejlődését azonban minden becsületes és céltudatos vasutas maga is siettetheti. Így ön is. Szerezzen a saját körében előfizetőket és olvasókat a *Magyar Vasutas* számára és így előrsőket állít a K. O. V. derékhada számára. A munka- és szolgálati viszonyokról szóló tudósítás közzétételére a Magyar Vasutas mindenkor rendelkezésükre áll.

Kartársainknak. A lapnak szánt közleményeket sziveskedjenek jól olvasható írással írni. A papírnak csak egyik oldalára írjanak, úgy, hogy a hátulsó oldal egészen üres maradjon. Czeruzával ne írjanak, mert nehéz elolvasni, de még nehezebb szedni. A tényeket írják le egészen közvetlenül minden kommentálás nélkül. Nem kell a tárgy ismertetését cifrázni, csak a maga valódiságában leírni. A közlésre szánt leveleket és dolgozatokat kérjük elég korán beküldeni, hogy feldolgozhatjuk és közölhessük, mert sok a teendőnk és kevés az időnk. Egyben kérjük kartársainkat, hogy minden közérdekű vasúti műhelybéli, fűtőházi, forgalmi ügyről bennünket idejekorán értesítsenek sziveskedjenek, úgy, hogy minden máv.-beli alkalmazott lapunknak munkatársa legyen. — Üdvözlét.

X. Y. Zágráb. Hát bizony még a vasutas élete sincs minden humor híján. A következő két mulatós epizód bizonyítja ezt. Egy zsufolt robogó vasúti kocsi két erős termetű és még erősebb hangú urihölgy azon pörölt össze, hogy vajjon a kupé ablakát kinyissák-e vagy sem. Az egyik azt hajtogatta egyre, hogy ő megfullad, ha az ablak csukva marad, a másik pedig minden szentekre esküdözött, hogy őt menten megüti a guta, mihelyt kinyitják az ablakot. A kalauz, akit odahívtak, hogy döntse el a párviadalt, tanácsalanul állt a gesztikuláló és kiabáló két hölgy között. Végre a türelmetlen utasok egyike a következő tanácsot adta a kalauznak: előbb nyissa ki az ablakot és akkor az egyik hölgyet megüti a guta, azután csukja be megint az ablakot és akkor a másik asszonyosság megfullad, így aztán nyugodtan és zavartalanul folytathatják az utat... — A másik eset egy kisebb városkában történt, amely nagy átszálló-forgalma révén jelentékeny pályaudvarral bír. Az indóház portása erős és jóhangu baritonista volt, úgy hogy vasárnaponként a templom kórusában is énekelt és főtámasza volt az egyházi énekarnak. Megtörtént azután egyszer, hogy a portás egy szombaton átvirrasztotta az éjjelt és, hogy — hogy nem, elaludt a templom kórusán! A hívők buzgó imádsága nem zavarta őt és nem zavarta a kórus fölcsendülő éneke sem. Egy szomszédja azonban röstellte a dolgot és egy barátságos oldalbökéssel fölébresztette, mire a mi derék portásunk fölijedt édes álmából és — még félig csukott szemmel — tele tudózzal beleordította a csucsives templomba: *Pápa, Kisczell, Szombathely, Nagykanizsa beszállni!* Ugyancsak bámulhattak erre a szokatlan hívőre a jámbor hívők...

K. R. Pozsony. M. M. Temesvár. 3605. sz. előfizető, Arad. Köszönjük szíves elismerő szavakat. Azon leszünk, hogy a *Magyar Vasutas* minél inkább kiérdemelje bizalmukat és szeretetüket. De viszont önöket arra kérjük, hogy minél szélesebb körben terjesszék az önök lapját.

Felelős szerkesztő és kiadó: FARAGÓ PÁL.